Փունջը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի։

Տարեկան բաժանորդագինն է երկու եւ կէս արծաթ Մեճիտ կանխիկ վճարելի, թէ՛ մայրաքաղաքիս եւ իւր արուարձանաց եւ թէ՛ գաւառաց համար։

Վեց եւ երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի։

Հատը 40 փարայ է, եւ կը գտնուի մասնաւորապէս Պանճէ-Գափու ջրավաճառ եւ գրավաճառ Պօղոս եւ Յակոբ աղայից խանութներն։

ՓՈՒՆՋ

Ծանուցման տողը 3 դուրուշ է մէկ անգամի համար։ Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար։

Խմբագրութեան վերաբերեալ որ եւ է գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան ի. Պօլիս Պալըգ-բազար Նաֆիէ խան վերի յարկ թիւ 16։

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Arménien Pountch
—16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16—
CONSTANTINOPLE

Թիւ 2256 ՇԱԲԱԹ 1891 ՄԱՅԻՍ 25

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

Յանդիմանութեան գիր կըգրուի Ամն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ ի Մուշ առ Արիստակէս վարդապետ Դիլբէնեան՝ միաբան Ս. Կարապետի վանուց, որովհետեւ չյօժարիր հնազանդիլ Ամենապատւութեան Տէր. Առաջնորդ-վանահօր Մշոյ, որովհետեւ կըհամարձակի գանգատանաց գիր ուղղել ի Պատրիարքարան ընդդէմ Տէր. Առաջնորդ-Վանահօր Մշոյ, եւ որովհետեւ Առաջնորդ-վանահօր համար եպիսկոպոսական վկայագիր խնդրող գիրն՝ զոր վիճակին գաւառական ընդհանուր ժողովը ուղղած է ի Պատրիարքարան, ինքն ալ ստորագրելէ ետքը չամաչեր գրել առ Ազգային Վարչութիւն թէ՝ այդ գիրն ստորագրած է ինքն, կարծելով թէ ուրիշ խնդրոյ համար է։ Այս պատճառաւ կը գրուի յանդիմանութեան գիր առ այս վարդապետ։

Երանի՛ թէ վարդապետն այդ գրոյն վերայ փութայր յուղղութիւն, ի հնազանդութիւն եւ յակցութիւն Տէր. Խորախանեանի, որոյ փութաջանութիւնն ու գործունէութիւնն յօգուտ ժողովրդեան եւ բազմաթիւ վանօրէից Տարօնոյ վիճակի՝ գոհութեան եւ շնորհակալեաց արժանի հանդիսացած է։ Բայց դժբաղդաբար մեք չենք կարծեր որ այդ գիրն բաւական լինի ուղղութեան համար, վասն զի անցեալ բազում դէպքեր կը հաստատեն թէ՝ Մշոյ Ս. Կարապետ վանուց միաբան վարդապետաց ոմանք անդանոր որջացեալ, անխղճաբար կը վարուին՝ ամէն արգելք ու դժուարութիւն յարուցանելով այդ մեծ վանքին յառաջադիմութեան ու արդիւնաւորութեան դէմ, եւ եկած է ժամանակ որ Պատրիարքարանն հարկադրուած է ամենախիստ միջոցներ ի գործ դնել, բայց դարձեալ չէ կրցած յուղղութիւն եւ յաշխատութիւն ածել։ Մեք կը կարծեմք թէ ազգային վանքերը բարեկարգելու վերջնական միջոցն ի գործ դնել անհրաժեշտ է. ա՛յն է՝ արտաքսել այդ հաստատութեանց խանգարման եւ անկման պատճառ եղող եկեղեցական եւ աշխարհական անձերն, առանց կարեկցութիւն տալու այդպիսեաց ի դոյս կուսակցաց խռովայոյզ չարհասակութեանց։ Այս քանի՛երորդ անգամ է որ Պատրիարքարանը սարինրով կըզբաղի Մշոյ Ս. Կարապետ վանուց միաբանից ոմանց ըմբոստութեան անհաճոյ խնդիրներով, եւ վանքը նիւթական ու բարոյական մեծամեծ վնասներ կը կրէ։ Եթէ մեզ քաջածանօթ չլինէին այդ վանականաց անցեալ կեանքն ու գնացքն, եւ եթէ մեզ քաջածանօթ չլինէին արդի Մշոյ Առաջնորդ-Վանահայր Խորախանեանի հաշտասիրութիւնն ու քաղցրաբարոյութիւնն, սիրաշահելու խորհուրդ պիտի տայինք Նորին Գերապատուութեան։ Արդ՝ փոխանակ այդ խորհրդոյ, հարկ է խնդրել Գեր. Խորախանեանէ որ անվհատ եւ անձանձիր գործէ, եւ անյողդողդ հաստատամտութեամբ ջախջախէ դժուարութիւնները։

Թղթակցութիւն Փունջի

Ֆրէզնօ (Գալիֆորնիա) 10 Մայիս 1891։ – Օսմանլը՝ Թավշանը արապա իլէ ավլար կըսեն շատ անգամ օսմանցիք, առանց սակայն բազումք այն առածի ճշմարիտ նշանակութիւնը գիտնալու։ Մեր ի Ֆրէզնօ գալուն պատճառած է եղեր մեկնել թէ ինչ կը նշանակէ այդ առած։ Կարծեմ, մեր առաջին նամակաւ ըսինք արդէն թէ՝ Ֆրէզնօ քաղաքն հարիւրաւոր մղոն ընդարձակութիւն ունեցող դաշտի մը մէջտեղն է, առանց լեռներու, բլուրներու կամ անտառներու։ Այն դաշտ աւազոտ լինելուն պատճառաւ՝ առանց ոռոգելու ոչինչ չբուսնիր. հետեւապէս պարզ խոտերէ զատ ոչինչ չերեւիր այդ անսահման ընդարձակութեան մէջ։ Գալիֆորնիոյ բոլոր դաշտերն նապաստակներով կը վխտան. ա՛յնպէս որ անկարելի է դաշտերու մէջ տասը քայլ առնուլ առանց մէկ կամ քանի մը նապաստակներու պատահելու, որոնք խոյս կուտան զարմանալի արագութեամբ։ Այդ նապաստակք, ինչպէս յայտնի է՝ տարւոյն մէջ հինգ վեց անգամ կը յղանան, մէն մի անգամ 5-7 ձագիկներ ծնելով, եւ այդ կերպով օր օրի վերայ կաճին եւ կը բազմապատկին ա՛յն աստիճան չափազանցօրէն որ՝ երկրագործի մը ո՛չ այգին, ո՛չ արտ եւ ո՛չ պըտուղները ազատ կը մնան ատոնց ձեռքէն։ Տարին քանի մը անգամ հազարաւոր անձինք նապաստակ որսալ կ'ելնեն յատկապէս՝ իսպառ ջնջելու համար այդ վնասակար անասունը, եւ շատ անգամ կը յաջողին հազարաւոր նապաստակ սպաննել մէկ օրուան մէջ։ Մեք եւ հոս հասած օրերնիս, Նոյի տապանակէն դուրս բերուած հըրացանով մը օրական մէկ կամ երկու նապաստակ սպաննել յաջողեցանք, որուն միսը՝ գինիով եփուած՝ շատ համեղ եւ սննդարար է։ Փութանք ըսել սակայն թէ՝ որչափ որ առատ են դոքա, նոյնչափ ալ դժուար է սպաննելն, իրենց արտեւոտութեան եւ դիւրաշարժութեան պատճառաւ։ Բայց թողունք զատոնք, եւ մեք դառնամք մեր պատմութեան, մեկնելու համար նշանակութիւնն այն առածին, զոր՝ ինչպէս ըսինք, բազումք առանց բուն նշանակութիւնը գիտնալու կը գործածեն։ Ըսինք թէ շատ դժուարին է նապաստակի մը մօտենալ՝ հրացանի հարուած մը յաջողապէս տալու համար, երբ հետիոտն ես կամ հեծեալ։ Բայց ո՛րչափ մեծ պիտի լինի զարմանքդ, երբ դիտես թէ դաշտերու մէջէ կառքով անցած ժամանակդ՝ դէմդ ելնող նապաստակն անշարժ պիտի կանգնի եւ դիտէ կառքը եւ կամ դորա անիւներու գլորիլը. այո՛, նապաստակը կառքէն ոչ թէ չվախնար, այլ եւ՝ ըստ մեր կարծեաց, կը հրճուի երբ կը տեսնէ կառքերու անցնիլը, որով դիւրին որս կըլլայ որսորդաց. անանկ որ այս կողմեր արք ի կանայք կառքով կերթան նապաստակ որսալ եւ անպատճառ կըսպաննեն ամէն անասուն, որուն կը հանդիպին. կը հետեւի թէ՝ օսմանցիք նապաստակի այդ տարօրինակ բնաւորութեան տեղեակ էին երբ կըսեն թէ «օսմանցիք կառքով կորսան նապաստակը»։ Նապաստակներու հասուցած վնասը տեղւոյն այգիներուն՝ հարիւր հազարաւոր տոլար կը հաշուեն. ա՛յն երկրագործք՝ որք կարողութիւն ունին, ցանկ մը կը քաշեն իրենց այգիներու շուրջը. եթէ ոչ՝ այգիներու ծըլած օրէն մինչեւ խաղողի ողկոյզի հասունցած օրն ամէն ինչ կուտեն եւ աւերակ կը դարձունեն։ Այդ եղանակ մեծ ծառայութիւն մ'է նապաստակ սպաննելն, որոնք շատ անգամ առ ի չգոյէ հրացանի կամ տարճանակի՝ կը հարկադրին գաւազանով սպաննել։ Այսու ամենայնիւ՝ այդ նախատեալ անասունք կաճին եւ կը բազմանան եւ կը լեցունեն դաշտերը։ = Այս տարի մեծ յոյսեր կան առատ խաղող ունենալու. բոլոր այգիներ ծաղկեալ վիճակի մը մէջ են՝ ուրախութեամբ լեցունելով հայ երկրագործաց սիրտերը, որոց այգիներն յոյժ ծաղկեալ վիճակ մը ունին։

Մ. Յ. Թօփհանէճեան

* * *

Հիսնիմանսուր. 28 Ապրիլ 1891։ – Չորս ամէ ի վեր է որ հնդախտը բոլորովին շրջակայ գաւառներէ անհետացած է։ Ուրախ էինք որ այս քաղաք այդ համաճարակին սոսկալի կոտորածէն զերծ մնաց. բայց մեր ուրախութիւն տրտմութեան փոխադրեցաւ, զի՝ կարծես՝ հնդախտի փոխանորդաբար ժանտատենդը իւր ժանիքները սրած ներս մտաւ։ Յայտնի չէ թէ սա անդուլ դահիճը ո՛րչափ զոհերով գոհ պիտի մեկնի։ Կոտորածին սկիզբն առաւ զօրանոցէն. յիսուն չափ զինուորք զոհ գնացին, թողլով իրենց բժիշկն ալ անկողնոյ մէջ, բայց գոհ եմք որ նա կատարեալ ապաքինեցաւ։ Ի վերջոյ մտաւ քաղաքին խորերը։ Այժմ ալ արձակ համարձակ հասարակապէս բոլոր թաղերը շրջելով՝ երբեմն իւր որսերը հոգիներուն կը զրկէ, երբեմն ալ ազատ կարձակէ։ Տեղւոյս նախկին Գայմագամ Մեծ. Օսման Թէհմի էֆէնտիի՝ կրթութեան, առողջութեան եւ մաքրութեան համար իւր ջանքը չխնայելը արդէն գրած էինք, եւ նորա այս քաղաքէն մեկնելուն համար մեծ ցաւ կըզգայինք. սակայն յոյս մեծ ունիմք թէ նորա յաջորդ Գայմագամ Մեծ. Մուսթաֆա Սապրի էֆէնտին ալ իւր գործունէութեամբ եւ արդարասէր բնաւորութեամբ պիտի գերազանցէ քան զնախորդն, եւ վերջ կուտայ փողոցներուն եւ շրջակայ վայրերուն աղտեղութեանց, որ բոլորովին ընդհանուրին առողջութիւնը կը խանգարեն։ Վերոգրեալ ախտին առաջքն առնելու նպատակաւ Խարբերդ. Վալէմ. Կուսակալին հեռագրաւ ղեկոյց վկայեալ բժշկի մը անհրաժեշտ պէտքը, եւ ինքն ալ անձամբ Խարբերդ երթալով, փողոցներուն եւ այլ շինութեանց համար Յովսէփ էֆէնտի Փափազեանն տեղւոյս երկրաչափ եւ տօգթոր Հրանդ էֆէնտի Հէքիմեանն հսթաղայետական բժիշկ ընտրած եւ մեկնել բերած էր։ Յուսով եմք որ սոցա գալուստ շատ օգտաւէտ պիտի լինի. մանաւանդ խիստ ուրախ եմք որ այսպիսի պարագայի մը մէջ քաղաքնիս արհեստին հմուտ եւ անձնուէր բժշկի մը արժանացաւ։ Խիստ գոհ եւ շնորհակալ ենք յիշեալ Գայմագամ էֆէնտիէ որ միշտ աչալրջութեամբ իւր ջանքեր չխնայելով, կաշխատի քաղաքիս բարւոքման եւ այլ եւ այլ կարգադրութեան ու յառաջադիմութեան համար։

Մ. Մ. Փափազեան

* * *

Բաբերդ. 11 Մայիս 1891։ – Բլուր գիւղը։ – Քաղաքէս 8 ժամ հեռուն արեւմտեան սահմանագլխոյն մերձ՝ դաշտային գիւղ մ'է, միջակէտ Երզնկայէն առ մեզ եւ փոխադարձաբար անցուդարձից. 280 տուն բնակչաց 60ը Հայք են եւ առանձին թաղ կըկազմեն յայսկոյս վտակի մը՝ որ Երզնկայի եւ շրջակայից լեռներէն սուրալով կուգայ արբուցանել Բլուրի եւ այլ բազում գիւղօրէից դաշտային մասերն, եւ միանալով ցեղակից զանազան առուակաց հետ՝ կերթայ կը միաւորի Մեծն Ճորոխի գետաւոր եւ հինաւուրց հոսանքին, որ կը կոչուի Հօկային անունով, վերջ տալով իւր բազմօրակ յորձորձմանց։ Այս գիւղի սահմանն ամենընդարձակ է. արեւելքէն, հարաւէն եւ արեւմուտքէն մէկ մէկ ժամ կերկայնի Լօռի, Էշխնոր (Իշխանձոր) Եազըռալ Ապատալ (Ս. Յակոբ) Փողէք Կէլին Բերդակ (Հարսնըներդ) Խօղ Պէրիկ (Խոզերու պէր) եւ այլ գիւղերու սահմաններու կցուելով. հիւսիսէն կէս ժամ միայն։ Հողերու դրեթէ կէսն ջրարբի են. լերինք խոտաւէտ եւ աղբերց ընդունարան. ճշմարիտ ճաշակաւորին, եւ կամ՝ պարզասէր մարդու մը հրաշալի է Բլուրի լերանց տեսարանը. անդանօր ուխտատեղիք հրաշքներ կը պատմեն. անդ հովին կենաց քաղցրութիւնը կը ճաշակէ. անդ աշխարհասէր՝ հարստին շռայլ զուարճ հաճոյք կը գտնէ. այլ անմեղութիւն եւ բարոյական պարկեշտութիւն բողոք կը բառնան աւա՛ղ արարածոյն վրայ առ արարիչն եւ շատ անգամ բնութեան իսկ գանգատներն կը լըսուին։ Հայք միջերորդ մասը կըմշակեն այդ ընդարձակ հողերուն, եւ իրենց տուրքն աւելի է բաղդատմամբ այլոց նոյնպէս եւ բերքն։ Եկեղեցին՝ Ս. Գէորգ, 1840ին Հրաշագործը շինել կուտայ բազում վշտակրութենէ վերջը. եկեղեցիներ կառուցանել տալու հոգ ու միտ շատ կրած է Կարապետ վարդապետ Կիւրինցին. իւր հրաշագործ ոգւոյն հետ, Բաբերդի պահապան հրեշտակին հովանին կը վայելէր (Պալեան ամիրային). ուստի վերջապէս կը յաջողէր։ Հինգ ընտիր արտեր եւ չորս տուն կալուած ունի եկեղեցին. արտերուն բերքի հասոյթէն կըհոգացուի վարժարանի ծախքն, այլ սակայն վարժապետ չունին եւ կրթական գործ յետամնաց քայլ մ'ունի աստ։ Պօյաճեան Մկրտիչ էֆէնտիի ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ իւր մայրենի եւ հայրենի գիւղին կրթական վիճակին վերայ։ Կայ եւ մի՛ ուրիշ մատուռանձեւ գմբէթ մը, որ ոչ այլ ինչ է, այլ Սահակ Եպիսկոպոսի մը գերեզմանն. ընդ երկար մահմետականաց ձեռքն էր, այլ յետոյ Նէվրուզեան հանգուցեալ Յովհաննէս վարդապետի (1885) ձեռամբ գերեզմանն բացուելով՝ ահագին խաչքարն եւ իւր արձանագիր ամէն տարակոյս վանեցին. այլ չգիտցուիր թէ ո՛վ է Ս. Սահակ։ Բլուրի ազգայինք Աշտիշատի պարծանքն յափշտակել կուզեն, Յայսմաւուրս կարդացած լինելով Պարթեւ Հայրապետին վարքը, ուր Բլուր գիւղ մը կը յիշատակուի։ Ցաւալի է՝ որ տեղւոյս ազգայինք հակառակասէր են. 2 քահանայ ունին, սակայն սոքա երկուքն ալ կարող չեն եղած կրօնական սուրբ կարգապահութիւն մատուցանել աստ։ Թուրքերն ընտիր դրացիներ են. Բլուր-Պէկի ըսուած հռչակաւոր ցեղն աստ կը բնակի. խնամակալ է հոյակապ մզկիթն, զոր շինած է ցեղապետն Հաճի Թեքեշատպէյ, և հաճելի ըլլալով իր հաւատարմութեամբ վեհափառ Սուլթան Սիւլէյմանի, բարերար վեհապետը տաճկաց 933 ին տասն երկու գիւղօրէից տասնորդական տրոց հասոյթը կը յատկացնէ գեղանկար և պերճաշուք մզկիթին. մզկիթին շուրջը (պարտէզին մէջ) ուսանողաց դասարաններ և հասարակաց բաղնիք մը կայ. բաղնիքը այժմ փլած է, և ինչպէս որ է՝ չեն ուզած վերաշինել։ Յատկացեալ հասոյթէն մէկ փոքր մասը միայն կը տանի խնամակալ պէյը, ըստ տրամադրութեան նախարարութեան ծրագրի։ Պէյերու ցեղային գերեզմանատունը պարտէզին մէջ յատուկ ընդարձակ դամբան մ'է. գեղեցիկ հատուածներ քանդակուած են մահարձանաց վերայ։ Թողունք այս ամենը, ելնենք բարձրածայր Լերան գագաթը, ուր աւերակ ուխտատեղի մը կը հրաւիրէ զմեզ. քանի՛ քաղցր է յուխտ երթալ ի Բլուր Մայիսի մէջ, ուր ժամու տեւողութեան պահուն ողջունելով մարգաչատ դաշտը իր խոխոջացող առուակաց հետ. քանի՛ հրապոյր, քանի՛ հեշտին ճամբորդութիւն, այլ ահա Ս. Եղիայի աւերակին քովն ենք. կը լսեմք հովուին առաւօտեան երգը, կէս օրին տրտունջը, և ընչաբոյր երեկոյին խինդը։ Գիւղին հարաւային կողմը սոյն գագաթի ստորոտն է Մառատակ ըսուած տեղը, ուր Ս. Վարդանի քարակարկառ ուխտավայրն է. համբուրել բնական է այս նուիրական խաչքարեր, և ըմպելով ջուր սուրբ և ցուրտ հինաւանդ աղբերէն, Հաս բարեաւ ըսել դիւրին բան չէ մենասիրի ոգւոյն համար. այլ մեկնեցանք աստի աւելի ուշագրաւ վայր մը. դարձեալ բարձր բլրի մը վերայ ենք. վճիտ աղբիւրակն, ծաղկունք զարմանազան զով կուտան մեզ և բոյր։ Բլրի կուսանք աստ կերդնուն հաւատարմութիւն ի Ս. Վարդավառին. Հայաթի (երգիչ մը Հայ) աստ երգած, և աստ ընտրած է իւր սիրուհին, և անշուշտ այս վայրին կարօտելով՝ Պօլսոյ փառապանծ կլիմայի տակ աղեկէզ կը տապէր իւր սիրտ և կըսէր. «Գամ մի տանէի զքեզ ո՛վ Բլուր, իմ եարիս սիրոյն ալ բէլի ի հոր։» Մեր ուխտին վկայ կոչելով ականակիտ աղբերն շուրջ նուիրական ծաղիկներն, մեկնեցանք այտի դէպ հարաւ, Ս. Լուսաւորիչ վանքի հիմնաւեր յիշատակը տեսնելու. պատմական Լոռիի (Նոր Լոռի. Հին Լոռին զատ է՝ նորոյն մերձ, աւերակ) սահմանին մօտ է. երկրպագեցինք մեր Նուիրական Հօր յիշատակին և վերադարձանք մեր տեղը։ Բլրի լերանց մէջ կան անձաւներ ալ, զորս չկրցանք տեսնել, և որոց վերայ անհաւատալի զրոյցներ կան, գրեթէ առասպելական։

Դպիր

* * *

Բաբերդ. 11 Մայիս 1891։ — Ամսոյս 4 ին այսր հասաւ Երզնկայի առաջնորդական Տեղապահ Գեր. Տ. Բարթուղիմէոս Ծ. Վ. Պաղճեան, ինչպէս յայտնի է՝ տեղւոյս ազգային գործերն քննելու պաշտօնով։ Նորին Գերապատուութիւն անմիջապէս գործի ձեռնարկեց, և առաջին նիստն որ տեղի ունեցաւ Մայիս 8 ին ի Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ, ուշագրաւ էր։ Դատաւական ժողովն առաջին անգամ էր որ քննիչ Նախագահի մը առջև բացատրութիւն տալու կոչուած էր։ Երեսփոխանութիւնը՝ դատաւորի գիրքէն ամբաստանեալի և ամբաստանողի գիրք անցնելով՝ պատասխանատու մարմին մ'էր լոկ. կը ջանային զօրաւոր կերպով ներկայացնել ամբաստանութիւննին իրենց Առաջնորդի վերայ և քերել յանձնէ առաջնորդին կողմէ իրենց վերագրուած յանցանքը։ Դպիրն ընթերցաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրամանագիրն՝ ուղղեալ առ Գեր. Պաղճեան։ Ցեռոյ ընտիր յորդորական մը խօսեցաւ քննիչ Նախագահն և յարեց. «Ի՞նչ են ձեր դժգոհութեան պատճառները, ըսէք որ արձանագրուին։» Երեսփոխանք պահ մը զիրար դիտելով՝ խօսք առաւ ատենապետ էֆէնտին և ըսաւ. «Որովհետև մեր քաղաք և գիւղերը խաներաններ կան, և անոնք ալ դժգոհ են Առաջնորդէն, կը խնդրեմք որ զիրենք հրաւիրէք ժողովոյս հետ մէկտեղ բացատրութիւն տալ։» Ներկայք համակարծիք գտնուեցան իրենց ատենապետին և արձանագրուեցաւ։ Նախագահն ըսաւ. «Անպաշտօն մարմինը առանձինն պիտի կոչեմ ի խորհուրդ, եթէ հարկ լինի, ոչ թէ այս ժողովոյ հետ մէկտեղ։» Այս բացատրութիւն եւս արձանագրուելով՝ երեսփոխանաց պահանջմամբ որոշուեցաւ որ գրաւոր ներկայացնեն իւրաքանչիւր անձն իւր ամբաստանութիւնը, որոյն և առանձին ստորագրութեամբ։ Երկրորդ նիստն տեղի ունեցաւ ամսոյս 10 շաբաթ օր։ Երեսփոխանք առանձին գրութեամբք գանգատագիր չմատուցին, ինչպէս որ է հանրագրի ձևով պատրաստած. կըսպասէին գիւղացի անդամոց, որ անոնց ալ ստորագրել տրուի. հետևապէս յետաձգուեցաւ ամբաստանագրի արձանագրութիւնն. ծախուց վերաբերեալ միջանկեալ խնդիր մի բաւական տաղտկեցոյց ժողովականներն. աստ եւ խօսք եղաւ անպաշտօն մարմնոյ ի խորհուրդ կոչուելուն, բայց իսպառ և ընդմիշտ մերժուեցաւ քննիչ Նախագահի կողմէն։ Վարչութիւնն հրաւիրուեցաւ. այլ պատուարժան անդամք Բաղաքական ժողովոյ յայտնելով իրենց բնական գործունէութեանց առջև արգելք յարուցանողներու դէմ, հետևեցին թէ «հրաժարած էինք և կը հրաժարինք ո՛և է պատասխանատուութենէ։» Նախագահն տեսութիւն մ'ըրաւ Բաբերդի ազգային գործոց վերայ և ցաւ յայտնեց կարգ մը անտեղութեանց համար, որ սահմանադրական կամ մանաւանդ եկեղեցական իրաւանց դէմ գործուած են եկեղեցական և աշխարհական անձանց կողմէ։ Ժամը 8½ին ատեանը փակեցաւ։ Ժողովականք մեկնեցան առանձինն խորհիլ շուկայի մէջ ի խորհրդարան իւրեանց։ Սոյն երկու նիստերն բաւական լոյս ընծայեցին մեր երկրի գաղափարաց վերայ։ Պարագայից [illegible] արտայայտած եմ չընտրդաակ բանաձևերն ու արտասանութիւններն։

Մ. Ս.

* * *

Սեօլեօզ. 10 Մայիս 1891։ — **Երկու նամակներն**։ — Մօտերս գիւղիս ուսուցչական մարմինէն փոքրով բարքով մաքուր, աշխոյժ երիտասարդ մը Գ. Վաղարշակ Վարագուրի տակէն փոքր ի շատէ յանկուծս այլոց մերձեցուց գիւղիս ազգային գործոց ներկայ վատթար վիճակը լրագրոյդ 2250 րդ թուով. իսկ ի պատասխանի սորին՝ 2253 րդ թիւ լրագրոյդ մէջ ի դիմաց գիւղիս պատուարժան Թաղ. խորհրդոյ երկասոյրագիր գրութիւն մը հրատարակուեցաւ առաջնոյն հակառակ։ Ընթերցողք անշուշտ տեղեկացան Գ. Վաղարշակի յօդուածոյ միտքն ու ոգը, որոյ համառօտութիւնն տեսաւ. ժամանակ մը գիւղիս հասարակութիւնը Արժ. Տ. Խորէն քահանայի բռնամամանակեայ պատասխանատուութեան մէջէն ուսման յարգը գիտցած, նորա բազում աշակերտներ ի հրապարակ աշխարհի Նոյեան Ազաւնիներու պէս թռած, ազգին եկեղեցւոյ և ժողովրդեան անձնուէր և օգտակար մարդիկ եղան. սակայն նորին արժանապատուութիւն սակս քահանայութեան դպրոցի ասպարիզէն քաշուելէն և տարիներու հոլովմամբ ներկայ անուս թաղականաց յաջորդութեամբ և նոցա աշակերտաց ազգային գործոց վիճակը հեռանալէն, գիւղիս պայծառ մթնոլորտին վերայ մշուշ մը պատած և ներկայ գործոց մարմնոյ անհոգութեամբ և անտարբեր և քմահաճ դիրքով յետադիմութեան վիճակի մէջ գտնուած ըլլայ. հուսկ ապա Ս. Յարութեան տօնի հետ բարեմաղթութիւն ըրած, եղկելի մարգարէին պէս գերեզմանի մէջէն մեծ ոսկորներ շարժելու և կենդանացնելու ձայնիւ։ — Այո, Գ. Վաղարշակի այս պարբերութեան ճշմարտութիւնը հաստատելու համար փաստեր յերբերելու արժան չդատելով անաչառապէս կը վճռեմ թէ ինչ ըսելու է այդ թաղական խորհրդոյ երկու յօդուածագրոց, որ իրենց հանճարը փչաճին համեմատ իբրև նոր ոմն մարգարէ ըսել և հաւատացնել կուզեն այլոց թէ «Սերք լոյս չտար, զմարդիկ և զերկիր չըմնայցանէր, չը պահպանէր, կամ աւելի յառաջ երթալով՝ արև չկայ։ Գալով ի դիմաց թաղական խորհրդոյ հրատարակեալ գրոյն՝ չխսակը, այդ գիրն ստորագրողք և իւր ընկերներ եթէ ըլլային փոքր ի շատէ ուսման յարգը գիտցող կամ բան հասկցող և ստորագրութիւննին չխաղ գրող, հաւատալս պիտի գար ջարդած սուտերնուն։ Այդ անձինք անբիծ գրութեան մը վերայ ինչո՞ւ զարմանօք ի խոր կը խոցին. մեծ պաշտօնի մը մէջ քսան ամսոյ մօտ բարոյապէս հիւանդ, ճղճիմ, Պրոպատիկէի անդամակոյտ մը գտնուելնուն և այժմ ի լուր աշխարհի յայտնուելնո՞ւն է արդեօք. և կամ ինչ հարկ՝ ուրիշ վարչական մարմնոյ կոչումին կացութիւնը որոնել, ուրիշներր դրդուել, զի կըսեն — զարմայա՛ք այնու զի իւրաքանչիւր դասակարգի անհատք իրենց հետևելիք գործոյն ու ուղւոյն մէջ յառաջադէմ հանդիսանալու և հանրութեան համար մի ու փորձ ըստանալու համար անկեղծօրէն և ուղղամտաբար կէտ նպատակի կընտրեն։ — Այո՛, քաղաքական ժողովը և կամ ուրիշ իշխանական մարմիններ (եթէ այս կուզեն հասկցնել) իրենց պարտքը կը ճանչնան, և կը գործադրեն անթերի՝ տէրութեան և ժողովրդեան ուրիշ հարկաւոր գործերը։ Պատ. ստորագիրք լաւ կընէին եթէ խնդիրէ ի խնդիր չցատկէին և Գ. Վաղարշակի գրութեան բուն ոգւոյն դէմ խօսէին ու գրէին. կը գրեն այդ անձինք թէ ձեր այդ նորեկ թղթակից բոլորովին հակառակը կը գործէ. ո՛ գիտէ, թերևս անգիտութեամբ և կամ իւր ազգային բնաւորութեամբ։ Ընդհանրապէս այս է ազէտներուն կարծած չէնքի թաց վառօդի ակար պայթումը գիտնոց դէմ, երբ մանաւանդ վերջինք տարիով փոքր կը գտնուին առաջիններէն. սակայն առջինք ազգական բնաւորութեան վերագրելնին ճշմարտութիւնը խեղդելու համար է. տառ՝ կարծեմ՝ քիչ մը կը հանգստանան. բայց միթէ այդ անձինք լսած ու մտիկ բրած չունին այն առածը, թէ «խելքը տարիքին, հասակին քով չէ, այլ գլխուն մէջ.» կարծեմ այդ պատճառաւ է որ լուսաւորեալ դարուս վարժապետական նոր մեթոտները չեն յարգեր և դասաւանդով ու բրով դպրոց կառավարել կուզեն։ Քիչ մը վարը կըսեն. թէև այդ գրութիւն մեզ համար Սէօլէօզցոց համար կարևորութենէ զուրկ ըլլալով՝ պատասխանել աւելորդ էր ըստ մեզ — արդարև իրենց այդ գործածած «հանուր» բառը չգնէին և ըսէին — մեզ Սէօլէօզցոց — լաւ և վայելուչ կը լինէր իրենց անուս խմբակի համար միայն. չխսակը՝ թաղական խորհուրդ ըսելով տեղւոյ մը կամ ժողովրդեան ձայնակցութիւնը կը հասկցուի թէև, սակայն լաւ չեն յիշեր որ իրենք թաղական խորհուրդ ընտրուեցան բացառաբար։ Սրճարան և ուրիշ չէնքեր չլինելու մասին, չխսակը՝ կը զովեմ այս անձինքը. սակայն «զայս արժան է առնել և զայն չթողուլ.» բարոյական ինչ չէնք աւելցուցած ունին. չգիտեմ թէ ինչ համարձակութեամբ կըսեն՝ անդուլ աշխատութեամբ հոգաբարձութեան։ Արդեօք տարին մի անգամ իրենց ցոյց տուած այդ հոգաբարձութեան խմբակ (չը գիտեմ ո՞յք են) դպրոց դացած, ոտք կոխած ունէի՞ն. չխսակը՝ զարմանք չէ որ չերթան, վասն զի դասատուաց աշխատութիւնը, աշակերտաց յառաջադիմութիւնը և անտեսաց հոգատարութիւնը ինչպէս հասկնան, մինչ իրենք ո՛չ դպրոցի օրէնք գիտեն և ո՛չ կարգ կանոն. լաւ չէ՞ր լինէր և գիւղին յառաջադիմութեան զարկ մը տալ չէ՞ր, եթէ գիւղիս մէջէն ընտրէին դպրոցին համէն համէն հասկացող երիտասարդներ. սակայն «գիտաս իմ պլոռս ոչ տաց։» Աւա՜ղ, մինչև ե՞րբ խաւար լաբիւրինթոսին մէջ պիտի խարխափի Ազգին նորածիլ մանուկն. կաղաչեմ յանուն ճշմարտութեան և արդարութեան, ո՛ պատկառելի անձինք ուսումնական խորհրդոյ կենդրոնիդ, կաղաչեմ տարին մի անգամ գոնէ պաշտօնապէս քննիչ մը ղրկելու շնորհքն ըրէք ի գաւառս. Թող գան, քննեն, նային և հասկընան դպրոցներու վիճակն. ազգին դրամն յանօգուտ կը վատնուի և անոնց քմահաճոյից զոհ կերթայ, մինչ մերս բարերար և հայրագութ վեհափառ Կայսրն իսկ արտօնութիւն տուած է իւր լուսամիտ ոգւով և սրտով, որպէս զի անխտիր իւր հաւատարիմ հպատակներ ուսանին և զարգանան ի գիտութիւն և լինին օգտակար մարդիկ տէրութեան։ Խօսքս ամփոփելէ յառաջ՝ պատ. յօդուածագրոց վերջին ունայնաբանութեանց կը պատասխանեմ։ Եթէ Գ. Վաղարշակի այդ յօդուած իւր հրաժարման մտադրութենէն յառաջ գար, տարի ու կէս վերջ չէր սկսեր ու այդպէս սուտ բան մը յերիւրելով հրապարակ ելնէր. հետևաբար յիշեալ երիտասարդը ատամանակեայ պաշտօնավարութեան կոչուած չէր. ապացոյց ըլլայ նախորդ շրջանի պատ. Թաղ. խորհրդոյ օրով իւր եղբօր դասանիկին մահուանէն յետոյ դպրոցական պաշտօնավարութիւնը։ Տա՛յր երկինք որ այսուհետև անաչառապէս գտնուէին թաղական խորհրդոյ անդամք՝ իրենց մեծ կարևոր և կենսական գործոյն մէջ, ի մխիթարութիւն հանուր գիւղացւոց։

Զարմայր

* * *

Սապանճա (Նիկոմիդիոյ վիճակ) 15 Մայիս 1891։ — Բաղաքս, ըստ վաղեմի պատմագրութեանց՝ շատ հին և երևելի, թէև այժմ չունի իւր նախկին վիճակն, բայց դարձեալ նշանաւոր է իւր գեղեցիկ դիրք և մանաւանդ արդասաւորութեան պատճառաւ։ Բնակիչք՝ որ են Հայ, Թուրք և Յոյն, գրեթէ առհասարակ երկրագործութեամբ կը զբաղին։ Մերայինք 50 տան չափ են. բազում ժամանակէ հետէ վարժարան չունէին և տղայք աստանդական կը թափառէին. վարժարանը վասնզի աւեր լինելու չափ խարխուլ լինելով՝ փակ էր. երկու ամսէ ի վեր վարժարան մը շինուեցաւ 70 ոսկի ծախիւք, և առաջիկայ տարւոյ հինգ ժամանակ բոլորովին պիտի ամբողջանայ շինուածն. արդ մանկտին կը հաւաքուի և կուսանի ինչ որ կարևոր է։ Եկեղեցւոյ սեպհական գետին մը, ազգային գերեզմանատան կից, 5-6 արտավարի չափ պարտէզի վերածուած է հարիւրաւոր պտղատու ծառովք, և 1200-1500 ղրուշ տարեկան հասոյթ կը բերէ։ Եկեղեցին ունի ուրիշ հասութից աղբիւրներ ալ։ Յօժարութեամբ և եռանդեամբ կաշխատի Թաղական Խորհուրդն, որոյ անդամք են տեղւոյս երևելիներէն Մեծ. Ստեփան, Եղիա, Եփրեմ, Մ. Նշան, Մ. Փիլիպպոս և Խաչատուր Աղայք։ Իգական սեռն հաստատած է Բարեսիրական անուամբ ընկերութիւն մը՝ յորդորանօք Ատապազարցի Փափազեան Մ. Սիրական էֆէնտիի համեստափայլ ընտանեաց։ Այս ընկերութեան ատենապետ և գանձապետ են Տիկին Մարիամ և Տիկին Եղիսաբէթ։ Տիկին Մարիամ հոգ և խնամ կը տանի եկեղեցւոյ սպասուց և վարժարանի գրենաց պատրաստութեան համար. վերջին օրերս եկեղեցւոյն նուիրեց 10 ձեռք շապիկ դպրաց համար։ Խորին շնորհակալեաց արժանի են այս ամենայն ջանք և հոգածութիւնք ազնիւ Տեարց և Տիկնանց։

Ճ. Ազարեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լրագրոյս վերջին թերթով ի լոյս ծանուցած էինք թէ՝ Նիկոմիդիոյ Ատապազար քաղաքի ազգայնոց ոմանք հռովմէական դաւանութիւնն ընդունել ելած են, և թէ՝ մեր Պատրիարքարանն խմանալով ըլլալ, ծանօթութիւն պահանջած է Նիկոմիդիոյ Գեր. Առաջնորդէն։ Արդ գոհ ենք պաշտօնական տեղեկագիրներէ իմանալով որ այդպիսի շարժում մը չկայ յիշեալ քաղաքի ազգայնոց ոմանց մէջ։ Սակայն զարմացանք նկատելով որ այդ պաշտօնական տեղեկագրոյ մէջ լրագրոյս հրատարակութեան ոճն խեղաթիւրուած է՝ «50 տուն ազգայինք» ըսելով, մինչդեռ «Ազգայնոց ոմանք» ըսած ենք։ Զարմացանք նաև՝ նկատելով որ այդ պաշտօնական տեղեկագրոյ մէջ ա՛յնպէս ցուցուած է թէ Պատրիարքարանն այդ լուրը մեր լրագրէն առած է, մինչդեռ մեք ծանուցած ենք մեր նոյն յօդուածին մէջ թէ Պատրիարքարանն ալ լսած և ծանօթութիւն պահանջած է Նիկոմիդիոյ Գեր. Առաջնորդէն։ Ի՞նչ է այս խեղաթիւրման պատճառն։ Պէտք է խնամանիլ որ պաշտօնական գրութեանց խմբագրութիւնը զերծ ու ազատ լինի ո՛րևէ քննադատելի կամ մեղադրելի ոճէ։

— Ամասիոյ և Եւդոկիոյ վիճակաց պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Տ. Եղիշէ Ծ. վարդապետ Այվազեան՝ որ քանի մը շաբաթէ հետէ Ամասիա կը գտնուէր, անցեալ շաբաթ անտի ելեր է շրջագայիլ Ամասիոյ թեմերն՝ Մարզուան, Հաճի գիւղ, Բէօփրիւ, Գաֆրա և Սինոպ։ Ամասիոյ գաւառական ընդհանուր ժողովն ամսոյս 4 ին գումարուելով՝ կեդրոնական երեսփոխան ընտրեր է Աւգեր Պօղոս էֆէնտին։ Տ. Եղիշէ վարդապետ այս ընտրութեան առթիւ, բաց յայլոց՝ կը գրէ առ մեզ.- «Եթէ Գալըքէսիրի վիճակէն ձեր երեսփոխանական ընտրութիւնը կանխաւ ծանուցուած չլինէր՝ միաձայնութեամբ վերըստին երեսփոխան պիտի ընտրուէիք Ամասիոյ գաւառական ընդհանուր ժողովէն. բայց Գալըքէսիրի վիճակն կանխեր է քան զմեզ, և այս յայտնի ապացոյց է թէ բազում գաւառներ համակիր են ձեզ և կը փափաքին ձեր փորձառութեանց արդիւնքն վայելել։» Տ. Եղիշէ վարդապետի այս քաջալերական յայտարարութեան համար շնորհակալութիւն մատուցանել պարտիմք, բայց խորին շնորհակալութիւն՝ Աւգեր Պօղոս էֆէնտիի պէս եռանդուն և կիրթ երիտասարդ մը Ամասիոյ գաւառական ընդհանուր ժողովոյ պատուարժան անդամոց ծանօթացունելուն և կեդրոնական երեսփոխան ընտրել տալուն համար։

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրըն, ինչպէս կերևի ներքին լրոյ բաժնի մէջ, չորեքշաբթի չկրնալով երթալ ի կայսերական պալատըն, երէկ գործակատար Ֆրէնկեան էֆէնտիի հետ գնաց, և Օգոստ. Սուլթանի ներկայանալու և կայսերդ թլփատութեան առթիւ բարեմաղթութիւններ ընելով՝ կայսերական մեծարանաց արժանանալու պատիւ ունեցաւ։

— Էջմիածնի Սինոդի անդամակալ Գեր. Տ. Երեմիա եպիսկոպոս գրեր է առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն թէ՝ Ռուսիոյ կառավարութեան հետ բանակցութեամբ որոշուած է, կաթուղիկոսական ընտրութիւնը կատարել առաջիկայ 1892 տարւոյ Մայիսի 3 ին, և ի մօտոյ զրկել հրաւիրագիրերն։

— Ճաւացի Հայ վաճառականք չորեքշաբթի եղան ուղևորեցան մայրաքաղաքէս, ազգային նշանաւոր հաստատութիւնները շրջագայելէ ետքը։ Երուսաղեմայ ազգային վանուց տուեր են նուէրներ, յորս կը գտնուի ընտիր մագաղաթի վերայ գրուած Շարական մը։

— Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ՝ որ Կրօնական ժողովոյ անդամակցութենէ հրաժարած էր ժամանակէ մը հետէ, յանձն առեր է վերստին շարունակել պաշտօնը։

— Ինչպէս գաւառաց, նոյնպէս մայրաքաղաքիս մէջ երեսփոխանական ընտրութիւնք սկսած են, և մօտերս կը լրանան։ Ազգային ժողովոյ առաջիկայ նստին մէջ ի հարկէ առաջին գործ պիտի լինի վաւերացունել նոր ընտրութիւններն, և յաջորդ նստին մէջ ընտրել մայր դիւանն, և ապա անցնիլ ի կարգադրութիւն ուրիշ խնդրոց։

— Գալըքէսիրի առաջնակարգ վաճառական և սեղանաւոր Մեծ. Գասպիկեան եղբարք լրագրէս տարեկան բաժին մը նուիրեցին տեղւոյն Հայկեան վարժարանի։

— Պատրիարքարանէ

«Պիլէճիկի Կէօլ-Պազարու Թիւրքմէն գիւղի բնիկներէն Համբարձում Տէր Յարութիւնեան անուն ազգայինն երկու տարի յառաջ հայրենիքէն մեկնած ու անյայտացած է։ Յիշեալն է իբր 35-36 տարեկան. հասակն՝ չափաւոր երկայն, դնդակազմ, յաղթամարմին, ոսկրոտ, դէմքը նըւազ թխագոյն, մազերն ու պեխերն՝ սև ու կարճ. իսկ ըստ զբաղման՝ կը կարծուի վարժապետ լինել կամ գրագիր իբր բաւական յաջողակ ի նոյնն։ Կը խնդրուի արդ Ազգայիններէ, որ եթէ յիշեալին ո՛ւր, ողջ կամ մեռեալ լինելու մասին ունին ինչ ծանօթութիւն, հաճին Պատրիարքարանի զեկուցանել։»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ կայսրը շնորհակալութիւն հեռագրեր է առ Օգոստ. Սուլթանն՝ ի Կ. Պոլիս որդւոյն վայելած կայսերական մեծարանաց համար։

— Ցունաց Ս. Պատրիարքն, անձնական տկարութեան պատճառաւ, ըստ հրահանգի բժշկաց, հարկադրուեր է ի Մաքրի գիւղ առանձնանալ, և իրեն օգնական անուանել Երէյլիի Մետրապոլիտն։

— Սամսոնէն Սեբաստիա երկաթուղի շինելու արտօնութիւն տրուեցաւ Պէլճիոյ ազգային ժողովոյ անդամներէն Պ. Մագարի։

— Մայրաքաղաքիս պարսկական դեսպանի խորհրդական Ճեվատ խան քանի մ'օրէն ի Թէհրան կուղևորի, որովհետև Թէհրանէ հեռագրուեր է առ ինքն թէ՝ շնորհիւ Շահին աւելի մեծ պաշտօն պիտի տրուի իրեն և ճանապարհի ծախքն ալ վճարեալ է։

— Արտաքոյ Թուրքիոյ, տեղ տեղ անցեալ տարւոյ հնձոց նըւազութեան պատճառաւ տեսնուած սղութիւնը դեռ կը շարունակէ, և ներկայ տարւոյ հնձոց վիճակը դեռ անծանօթ լինելով՝ յոյս չկայ որ նուազին արմըտեաց գիներն։ Այսու ամենայնիւ՝ Թուրքիոյ գրեթէ ամէն կողմերն արմտեաց առատութիւն կը նշմարուի։ Երկրիս պաշտօնատունն հեռագրելով այս վիճակն ի գաւառս, հրահանգ տուեր է որ երկրագործք և կառավարական գանձու պաշտօնատարք անտարբեր չգտնուին։

— Ղալաթիա Խաւեար խան Թաթավլացի Դօչօ՝ որ եղբօրն հետ սեղանաւորութիւն կընէր, ընկերութենէ բաժնուելէն ետքը գընացեր Զաքէեան Կարապետ էֆէնտիէ յանուն եղբօրն 120 ոսկի և 100 բաժնետոմս երկաթուղւոյ առեր և անհետ եղեր է։

— Անանկութեանց լուրերն տակաւին դադարած չեն մայրաքաղաքիս մէջ։ Ուզուն-Չարշըի գլուխը Շէրիֆ-փաշա խանի դիմաց ֆէսի վաճառական Գէորգ Փիլիպպոսեան՝ 2500 լիրա պարտքով. Զաղմաճըլար-Եօգուշը սեղանաւոր Սիմոնաքի Պէքթաշի օղլու. Պաղչէ գափու՝ յանձնակատար Իզաագ Սէնի 5000 լիրա պարտքով, և այլն։

— Թարիք լրագիրը կը գրէ թէ՝ Կարապետ անուն վնասակար անձն, որուն հետամուտ էր ոստիկանութիւնը ժամանակէ մը հետէ, անցեալ կիւրակէ գիշեր վատութիւն մը գործելու ատեն բռնուեցաւ Գումգափուի ոստիկաններէն Մարգար էֆէնտիի ձեռօք։

— Մայրաքաղաքիս մօտաւորագոյն արուարձաններէն Պէշիկթաշի մէջ չորեքշաբթի ցերեկ ժամը 5 ին առենները Բէօյ-Իչի ըսուած տեղը հէլլէն հպատակ Թումայի ոգելից ըմպելեաց գործարանի ետևի պարտէզի սենեակէն հրդեհ պատահելով՝ հակառակ ամենայն ջանից, տեղւոյն անձկութեան և հարաւային հովին սաստկութեան պատճառաւ չորս թաղի վերայ տարածուելով 4-5 ժամ տևեց, և այրեցան 244 տուն, 52 խանութ, 1 սինակօգա, Մաքրուհեան ազգային վարժարանի մէկ մասն, յունական դըպրոցն և 4 ախոռ։ Մեր ազգային եկեղեցին մազապուր ազատեցաւ։ Եկեղեցւոյն ձեղունն և զանգակատունը մասամբ այրեցան, իսկ քարոզչի սենեակն կատղի բոցերէն ազատել կարելի չեղաւ։ Այրած տուներուն 52 ը Հայ են՝ 250 բնակչօք. 153 ը Յոյն՝ 950 բնակչօք. 270ը՝ Հրէայ և 12ը Մահմետական։ Տուներուն միայն 50 ը քարուկիր էին։ 600 լիրայի ապահովագրեալ էին գործարանին կահք։ Ապահովագրեալ տուներ ալ կային։ Օգոստ. Սուլթանըն՝ որ հրդեհին սկզբնաւորութենէն մինչև վերջ պալատական բարձրաստիճան պաշտօնականներ զրկելով՝ անդադար տեղեկութիւն կառնուր, հաճեցաւ առնուլ հրկիզեալ շէնքերուն և բնակչաց ցուցակն, և հրամայեց ամէն նըպաստ մատուցանել կարօտելոց։ Գրեթէ բոլոր բարձրաստիճան նախարարք ներկայ էին։ Մեր Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ալ Ղալաթիայէն Կրօնական և Քաղաքական ժողովոց անդամոց ոմանց և իւր Գեր. Փոխանորդին հետ փութացեալ հրդեհին վայրն, և որովհետև նոյն օրը ուրիշ ոչ-մահմետական հասարակութեանց կրօնական պետերու հետ ի հացկերոյթ հրաւիրեալ էր կայսերական պալատն թլփատութեան հանդիսի առթիւ, չկրցաւ երթալ և գործակատար էֆէնտին կայսերական պալատ զրկելով ներումն խնդրեց, և ըստ կայսերական հրամանի՝ երէկ գնաց կայսերական պալատն։

— Ի Պրուսա ծխախոտի Րէժիի տեսուչ վախճանեալ Րիֆաթ պէյի ընտանեաց՝ 54000 ղրուշ տրըւեցաւ Րէժիի վարչական ժողովոյ որոշմամբ։

— Տիարպէքիրի Ջերմուկ գաւառակի Նալլոյ և Նախնական գաւառանի նախագահ Մէհմէտ Նուրի, և նոյն գաւառանի անդամներէն Բէշիր և Առաքել, և նախորդ գլխաւոր քարտուղար Շէվքէթ և օգնական հարցաքննիչ Ճէմիլ էֆէնտիներն հարցաքննութեան ենթարկեալ են, իրենց ապօրինաւոր վարմանց պատճառաւ։

— Յախուռն ապստամբութեան դէպք մը տեղի ունեցած է երկաթուղւոյ վերայ, անցեալ կիւրակէ երեկոյ Սիրքէճիէն եկող եւրոպական կառախումբն Սինէքլիի և Չէրքէս գիւղի մէջ տեղն հասած ատեն։ Աթանաս անուն աւազակ մը՝ 30 հոգիէ բաղկացեալ խմբին հետ՝ երկաթուղւոյն պահապաններն և նոյն կողմերը գտնուած գործաւորները բռնել կապելէն ետքը, երկաթուղին տեղ տեղ գործաւորաց աւերել տուեր և իրենք ի դարանի մտեր են։ Մեքենավարն գիշերային մթութեան պատճառաւ չկրնալով տեսնել ճանապարհին այս վիճակը, կառախումբը գըծէն դուրս կելնէ, բայց մարդոյ վնաս չլինիր։ Յանկարծ աւազակք երևան կելնեն. աւազակապետ Աթանաս բռնել կուտայ կառախմբին բոլոր պաշտօնեաներն և չուրջանակի պահանորդներ դընելէն ետքը, սպառնալեօք հեռու կառնու կառախմբին պետն, և իւր խմբին օժանդակութեամբ կարգաւ բանալ տալով կառքերն՝ առաջին և երկրորդ կարգի ուղևորաց դրամն ու արժէքաւոր բաները կը կողոպտեն, և ապա Մաքրիկ Իզրայէլ, Օսկար Գոխ, Ալպէր Մաքէ և Օսկար Կրէկլըր անուն չորս գերմանացի և անգլիական դեսպանատան խոհարար անգլիացի մը և կառախմբին մեքենավարն առնըլով խոյս կուտան դէպ ի Գըրքքիլիսէի կողմը։ Պահ մը ետքը կարձակեն խոհարարը և Մաքրիկ Իզրայէլն, որպէս զի 200000 ֆրանք բերեն իրենց հետ տարած մարդոց ազատութեան համար, սպառնալով սպաննել եթէ պահանջուած գումարը չտարուի։ Այս գումարըն արդէն զրկուած է, բայց դեռ երևան ելած չեն գերեալք։ Արդ խիստ քննութիւն բացուած է և ամէն կողմանէ հետամուտ են աւազակները ձերբակալելու համար։ Առաջին և երկրորդ կարգի ճամբորդք 25 հոգի էին, 4 ը կին։ Աթանաս 35 տարեկան և կեղծ մօրուքով է եղեր. թէ՝ ինքն և թէ՝ ընկերներն յունարէն, պուլղարերէն և թուրքերէն կըխօսին եղեր. մէկ մէկ Մարթինի և Վինչըսթըր հրացան, երկերկու րէվոլվէր, երկերկու արճճանակ և մէկ մէկ թուրով սպառազինեալ. Թղթատարական պայուսակները պատռեր են բայց դրամ չեն գտեր. կառախմբին պետն ըստ հրամանի աւազակապետին՝ անձամբ որոնելով ուղևորաց դրպանները, դրամ՝ ժամացոյց և այլն, առեր յանձներ է նմա. Աթանաս կարծելով թէ հրէայ մը դիմադրել կը փորձէ, վայրագ շարժումներ ըրեր է. բայց երբ հրէայն ծանուցեր է թէ հելլենական հպատակ է, Աթանաս լապտեր վառել տալով՝ անցագիրը քններ և «շնորհեցի կեանքդ» ըսեր է։ Այլոց ալ շնորհներ ըրեր են նաև հելլեն հպատակաց։ Գերմանացիի մը միայն 5 ֆրանքն առեր են և թողեր են 30 դաղղիական ոսկին, որովհետև աղաչանօք ծանուցեր է թէ ինք շատ պէտք ունի դրամի։ Մահմետական կին մը, աղաղակ բառնալուն պատճառաւ, պիտի սպաննեն եղեր, բայց ներեր են կառախմբին պետին աղաչանօք։ Արծաթ ժամացոյցները չեն առեր, զայնս գործածողները աղքատ համարելով։ Այս աւարառութեան գործը 4 ժամ տևեր է, և աւազակք ամենայն պարզութեամբ գործեր են։ Նոցա մեկնելէն ետքը, պահանորդաց ու գործաւորաց կապերը քակուեր են և դէպքն հեռագրուեր է ի Չէրքէս գիւղ և ի Սիրքէճի։

— Թլփատութեան հանդէսն՝ որ հինգ օր պիտի տևէր, 3 օր ալ շարունակեցաւ։ Թլփատեալ տըղայք 10000 էն աւելի են։

* * *

Պատուանշան, Աստիճան, Պաշտօն եւ Պարգեւ։ — Պէհճէթիի (Խարբերդ) գայմագամ կարգեցաւ Աքչատաղի գայմագամ Բիւշրի պէյ, փոխանակ Հագգը էֆէնտիի, որ Աքչատաղի գայմագամ անուանեցաւ։ — Գասթամոնիի Տիւզճէ գաւառակի գայմագամ կարգեցաւ Հիւսէյին Հիլմի էֆէնտի։ — Մալաթիոյ Իտարէի ժողովոյ առաջին քարտուղար անուանեցաւ Ապտիւլհալիմ էֆէնտի, որ ի Տէրսիմ էր նոյն պաշտօնով։ — Սալիսէի աստիճան՝ Գումգափուի ոստիկանապետ Մուսթաֆա էֆէնտիի։ — Օսմանիյէ ականակուռ պատուանշան՝ մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտօֆի։ — Չորրորդ աստիճանի Օսմանիյէ՝ Սիլիֆքէի գաւառակի գայմագամ Խալիս էֆէնտիի։ - Չորրորդ աստիճանի Մէճիտիյէ՝ ոստիկան Մարգարի։ — Բաբերդի նախկին կառավարիչ Եուսուֆ Զիյա փաշա՝ Համիտիյէ նորակազմ հեծելագնդից պետ կարգեցաւ միրլիվայի աստիճանաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս 25 Մայիս 1891

Օսմանեան Քօնսօլիտէ	20- 8
Րումէլիի Երկաթուղի. Ֆրանք	72-37
Թրամուէյ	Լ. Օ. 582-

Օսմանեան լիրան 100 դրուշէն

Մէճիտիյէ	108- 4
Մէթալիք	101-
Հինդնոց	103-10
Վեցնոց	103-
Րուպլի Թղթադրամ	7-70
Թաափլէ	19-20
Ռուսիոյ Բոլ	90-10
Գաղղիական լիրա	87-25
Անգղիական »	110-15
Գրիմից	51-10

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

= Կը հաւաստեն թէ՝ Իտալիոյ նախարարապետն Աւստրիոյ և Գերմանիոյ կառավարութեանց ծանուցեր է թէ Իտալիոյ կառավարութեան հաստատուն առաջադրութիւնն է պահպանել երից դաշնակցութիւնն :

= Ռուսիոյ կառավարութիւնն որոշեր է որ՝ Հրէայ այրեր և համալսարանական աստիճան ունեցող Հրէայ տղայք Մոսկուայի մէջ բնակելու իրաւունք ունենան, մանչերը՝ մինչեւ չափահասութիւն, իսկ աղջիկներն՝ մինչեւ ամուսնութիւն : Որոշեր է նաև արձակել այն Հրէայ բժիշկներն, որ ռուսական բանակին մէջ կը գտնուին և չեն ընդունիր օրթոտոքս կրօնքն :

= Գերմանիոյ Նախարարապետը Բրուսիոյ ազգային Ժողովոյ մէջ յայտարարեր է թէ՝ ի Գերմանիա վերջին օրերս գոհացուցիչ վիճակի մէջ են հունձքերն, ինչպէս նաև Աւստրիա-Հունգարիոյ՝ Ռուսիոյ, Հիւսիսային Ամերիկայի և Հնդկաստանի մէջ, և թէ Գերմանիոյ համար բաւական ցորեան ճանբայ հանուած է և ի մօտոյ հնդկական ցորեն ալ պիտի ներածուի :

= Ռուսիոյ գահաժառանգ Նիքոլա մեծ Դուքսն վերջին ուղեւորութեանն ատեն երբ ի Սիամ այցելեր է, տեղւոյն Վեհապետն շատ շքով և մեծարանօք ընդուներ է զինքն, և իմանալով որ մեծ Դուքսն շատ հաճած է իւր գանձարանին մէջ գտնուած ընտիր և գեղարուեստ գոհարեղէններուն, զամէնքն ալ ընծայեր է նմա, որք քանի մը հարիւր հազար րուպլի կարժեն եղեր : Վեհապետն երկու սպիտակ փիղ ալ նուիրեր է մեծ Դքսին, բայց այդ անասնոց մին քիչ մը ետքը անշնչացեր է : Մեծ Դուքսն ալ փոխադարձաբար 5000 րուպլի արժէքով գոհարեղէն մը ընծայեր է վեհապետին :

= Անգղիոյ մէջ տակաւին կը տիրէ ինֆլուէնցա բռնած հիւանդութիւնն : Ի Լոնտոն պետական աւագանւոյն բազումք հիւանդացած են, և ի Պիրմինկհամ առաւել բժշկաց վերայ ծանրացած է հիւանդութիւնն, և քանի մը աւուր մէջ 8 բժիշկք մեռեր են :

= Վերջին վիճակագրութենէ մը կիմացուի որ Իրլանտիոյ բնակչութիւն 500000 պակսեր է 1881 էն հետէ :

= Ի Պուլղարիա հանգանակութիւն բացուած, և առ այժմ 220 հազար ֆրանք հաւաքուած է Մակեդոնիոյ պուլղարաց մէջ նախնական և երկրորդական վարժարաններ հաստատելու նպատակաւ :

= Պետրսպուրկին հեռագրեալ է թէ՝ օրինագիծ մը պիտի մատուցուի պետական խորհրդոյ, կանանց բժշկական համալսարանի մը հաստատութեան համար, և թէ՝ փոթորիկ մը պատահելով, 17 մակոյկ ընկղմեցան Ինէն լճին վերայ, և նաւազք ջրահեղձ եղան :

= Լեհաստանի Պերէզնա քաղաքի մէջ հրդեհ պատահելով, քաղաքին բոլոր բնակարանք այրեր և բազում մարդիկ ողջակեզ եղեր են :

= Ամսոյս 8 ին ի Փարիզ Թիւյլըրի պալատան պարտէզին մէջ շանց հանդէս մը բացուեր է, և 1000 ի չափ շունք՝ զանազան տեսակ՝ ի տես դրուեր են : Այս անասնոց մէջ կան եղեր աւելի հետաքրքրական երկու շուն, ճարոնական և չինական :

= Օտէսայի մէջ այս օրերս ձերբակալուեր է ռուս երիտասարդ մը, որ՝ աղքատիկ ծնողաց որդի լինելով՝ բարեսէր անձանց ամանց նպաստիւք ի Գաղղիա քանի մը տարի ուսման պարապելէ ետքը վերադարձած է, և շռայլութեամբ ոսկի կը մսխէ եղեր, այնպէս հռչակ հանելով թէ կարևոր գիւտ մը բրած, և զայն Ռոչիլտեան դրամատան վաճառած է 12 միլիոն ֆրանքի . մինչդեռ ապա ստուգուեր է որ ի Ֆիօրէնցա նախորդ դեսպանի մը կնոջ մէկ միլիոն ֆրանքի դրամն ու արժէթղթերն գողցած է :

= Գործաւոր մը՝ որ վախճանեալ Մոլթքէի քով ծառայած է եղեր, երբ լսեր է նորա մահն՝ չորս օր չէ կերեր, չէ խօսակցեր մէկուն հետ, և վերջին օրերս ալ ինքզինքն սպաններ է, քովն ունենալով մարաջախտ Մոլթքէի պատկերն՝ արտասուօք թրջած : Նիւ Եորքի մէջ ալ գերմանացի մը անձնասպան եղեր է՝ սոյն մարաջախտի մահուան գոյժն լսելուն պէս :

= Անցեալ շաբթու 1600 Հրեայք Ռուսիայէն ի Պերլին գաղթեր են :

= Ի Վաշինկթըն հրատարակեալ վիճակագրութենէ մը կիմացուի թէ՝ 1820 էն հետէ Եւրոպայէն 15 միլիոնի չափ մարդիկ յԱմերիկա գաղթեր են : 6 միլիոնը՝ անգղիացի, 4 1/2 միլիոնը իրլանտացի, և 4 1/2 միլիոնը՝ գերմանացի և այլն : Այժմ Միացեալ Նահանգաց հանրապետութիւնն ըսկսած է միջոցներ խորհիլ գաղթականութիւնն արգիլելու նպատակաւ :

= Ի Պորտօ (Գաղղիա) Լիմօ անուն դրամատունը սնանկացեր է 10 միլիոն ֆրանք պարտքով, և վնասուն մեծ մասն տեղական դրամատանց վիճակեր է :

= Եաշի մէջ (Ռումանիա) անցեալ երեքշաբթի գիշեր ամթոռի գործարան մը ամբողջովին այրեցուեր եղեր է : Վնասն 300000 ֆրանք : Գործաւորաց մեծ մասն աղջիկ էին, 300 ի չափ : Գործարանը ապահովագրեալ էր :

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

XX Տպագրական Մամուլ մը շինուեցաւ այս օրերս ի Նիւ Եորք, արագատիպ չափազանց : Երկու գլան ունի տպելի թղթոց համար, և երկու գլան՝ տառերու համար : 12 էջով լրագրէ մը 60000 օրինակ կը տպէ մէկ ժամու մէջ : Հասարակ արագատիպ մամուլները մէկ ժամու մէջ 12000 օրինակ կը տպեն : Նոքա ամենքն ալ շոգեշարժ են :

XX Լրագիրք աշխարհի : - Ըստ նոր վիճակագրութեան՝ 35000 էն աւելի են երկրագնդիս վերայ հրատարակուող լրագիրք : ՅԱմերիկա կը հրատարակուին 12519 լրագիրք, որոց 1000ը ամենօրեայ են . ի Գերմանիա՝ 5500, որոց 806ը օրական են . յԱւստրալիա՝ 700 . յԱնգղիա՝ 3990, որոց 800ը օրական են . ի Գաղղիա՝ 4000, որոց 760ը օրաթերթ են . յԻտալիա՝ 1400, որոց միայն 160ը ամենօրեայ են . յԱւստրիա-Հունգարիա՝ 1200, որոց 150ը ամէն օր կը հրատարակուին . Ի Սպանիա՝ 850 . ի Ռուսիա՝ 800 . Յունաստան՝ 254 . Հելուեսիա՝ 448 . Պելճիա՝ 300. Հոլանտա՝ 320 . Ճարոն՝ 2000 . Ափրիկէ՝ 195 : Թուրքիոյ մէջ հրատարակեալ լրագրաց և հանդիսից թիւն 52 նշանակուած է, բայց մեք կը կարծեմք թէ 100 էն աւելի է : Ամերիկայի համար գրուած 12519 թուոյն մէջ չեն՝ ի Հարաւային Ամերիկա հրատարակուող բազմաթիւ լրագիրք : Դանիա, Բորթուկալ, Շուէտ-Նորվէկիա, և այլն, ի մասին լրագրութեան յետադէմ են : Երկրագնդիս բովանդակ բնակչաց թիւն մէկ միլիարէն աւելի համարելով՝ մէկ լրագիր կիյնայ 28500 հոգիի : Թէև Ամերիկայի մէջ լրագիր ընթերցողաց թիւն՝ Եւրոպայի հետ համեմատութեամբ՝ շատ աւելի է, սակայն Եւրոպա աւելի լրագիր ունի, և պատճառը՝ բնակչաց առաւելութիւնն է :

Բուլկըրի երկաթուղեաց բաժնետոմսերուն 128 րդ վիճակահանութեան գլխաւոր պարգևները

Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.
1157318	300000	490058	1000
779313	25000	490059	»
954903	10000	250575	»
1043367	»	269825	»
127226	2000	292079	»
268322	»	355665	»
1277712	»	560655	»
1294476	»	572855	»
1652551	»	574069	»
1699934	»	653450	»
230252	1250	812788	»
293562	»	870086	»
438652	»	923127	»
447071	»	1046137	»
560652	»	1211503	»
651101	»	1288181	»
960283	»	1294480	»
982994	»	1331348	»
1048349	»	1355135	»
1516518	»	1420311	»
1699932	»	1560792	»
1733327	»	1583352	»
16195	1000	1651004	»
67958	»	1651005	»
115416	»	1734606	»

Օսմանեան Կայսերական Պանքա

Կը ծանուցուի բաժնետիրաց թէ՝ ըստ 29 դ. յօդուածի կանոնագրին, բաժնետիրաց տարեկան Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Յունիսի 12/24 չորեքշաբթի օր, յետ միջօրէի ժամը 1ին ի Լոնտոն, Օլտ Պրոտ փողոց, Վինչեսթըր Հաուզի մէջ, Մասնախմբին տեղեկագրին ընթերցումը լսելու, 1890 Դեկտեմբեր 31 ի վերջացող տարեշրջանի հաշիւները տեսնելու, շահաբաժինն որոշելու և ընդհանուր մասնախմբէն հրաժարեալ անդամոց տեղ նորեր ընտրելու համար : Ըստ 27 դ. յօդուածի կանոնագրին՝ ժողովին մասնակցելու իրաւունք ունին այն բաժնետէրք, որք առնուազն 30 բաժնեթուղթ ունենալով, յանձնած են զայնս Կ. Պոլսոյ գլխաւոր կեդրոնավայրին կամ անոր գործակալութեանց կամ մասնաճիւղերուն, ժողովոյն գումարմանէն առնուազն տասն օր յառաջ :

Իքինճի մահքեմէի Թիճարէթտէն իֆլասընա հիւքմ օլունմուշ օլան Ա. Գրիգորեան, Կ. Կիւլպէնկեան վէ Սահակեան շիրքէթլէրինին իֆլասլարը հազըրնա լազըմ կէլէն մուամէլաթը գանունիյէ քեամիլէն իճրա օլունմուշ օլաբըլընտան միւֆլիսունը մէրքումէն զիմմէթինտէ ալաճաղը օլանլարըն գանուննամէի թիճարէթին 241 ինճի մատտէսի մուճիպինճէ միւֆլիսլէր թարաֆընտան թէքլիֆ օլունաճագ գօնգորտաթօնուն պիլ միւզաքէրէ գարարլաշտըրըլմասը իչիւն իշպու 1891 սէնէսի Մայիսին 29 ինճի չարշէնպիհ կիւնիւ սաաթ 5-6 ռատտէլէրինտէ իքինճի մահքէմէի Թիճարէթէ կէլմէլէրի իլան օլունուր :

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Ս. ԳՐՈՑ, ի պէտս ազգային նախակրթարանից, աշխատասիրութեամբ Մինաս Էֆէնտիի Գափամաճեան : Գինն է 3 ղրշ :

—

ՀԱՏԸՆՏԻՐ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ արձակ և ոտանաւոր աշխարհիկ գրուածոց, հանդերձ պատմական՝ գրագիտական՝ կենսագրական և այլ ծանօթութեամբք : Մասն երկրորդ : Աշխատասիրութիւն Մինաս Էֆէնտիի Գափամաճեան : – Գինն է 6 ղրշ :

ՍԻՄՈՆ ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ

ՆՈՐ
ԲԱՌԱԳԻՐՔ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Յորում կը բովանդակին 30000 բառք, ոճք, նորաբանութիւնք, գաւառական բառք, գիտական, արհեստական, դիցաբանական ևայլն ևայլն :

Սոյն ՆՈՐ ԲԱՌԱԳԻՐՔՆ նորաձեւ տառերով և ընտիր տպագրութեամբ սկսուած է հրատարակուիլ, որ պիտի լրացնէ դասական գործոյ մի գլխաւոր պէտքն :

Սոյն Նոր բառագիրքն ըստ կարելւոյն իւր ձեւ պարունակութեամբ խիստ օգտակար պիտի լինի բազմաց, յորս գտանին ուսուցիչք, ուսանողք և առ հասարակ գրական ճիւղին աշխատողք :

Նորա մէջ պիտի գտնուին նախնեաց լեզուի ամենէն գործածական բառերն ու ոճեր, ի հարկին իրենց նոր առումներովն ու համանշանակներով :

Նոր բառագիրքն՝ օգտուելով բաց ի Հայ բառագրքերէ, գլխաւորապէս Նորայր Բիւզանդացւոյ Գաղ. է ի Հայ ընդարձակ բառարանէն, նոյնպէս և այլ հայկական նոր հրատարակութիւններէ, յաջողած է պարունակել՝ ցարդ Հայ բառագրքերէ դուրս գտնուած մի քանի հազար բառեր, ինչպէս նաև քերականական կանոնաց կարեւոր ամփոփում մի :

Նոր բառագրքիս առաւելութիւններէն մին է նաև ճարտար եղանակաւ մը նշանակել շատ մի բառերու արմատներն և նոցա ածանց ու բարդ բառերն :

Ամբողջ գործն պիտի բաղկանայ 40 թերթերէ :

Բաժանորդագրութեամբ սկըսուած է հրատարակուիլ . բաժնեգինն է իւրաքանչիւր օրինակի համար 15 դահեկան :

Գաւառներէն դրամաթուղթ ալ կընդունուի :

Դիմել առ հեղինակն, Կ. Պոլիս, Եսկի Զապթիյէ, Պապը Ալի ճատտէսի, Պէրպէրեան Նշան Էֆէնտիի Տպագրատունն :

Առաջին թերթն ձրի կը տրուի :

ԱՌՁԵՌՆ ԲԱՌԱՐԱՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆԷ Ի ՀԱՅԵՐԷՆ

Յօրինեալ ի Մ. Ս. Գասպարեանէ

Սոյն թուրքերէնէ ի հայ բառարանն՝ որ 200 ի մօտ երեսներէ կը բաղկանայ, բառերու յստակ բացատրութեամբն և ոճերովն՝ թէ՛ ազգային վարժարանաց ուսանողաց և թէ՛ թուրքերէն լեզուի հետամուտ ամէն դասակարգի ազգայնոց յոյժ պիտանի և օգտակար կրնայ ըլլալ : Գին 6 ղրշ : Դպրոցաց համար մասնաւոր զեղչ : Կը վաճառի Մէրճան փողոց թիւ 33 Աշճեան գրատունը : Գաւառներէ փափաքողք վերայիշեալ հասցէիւ 6 ղրշի փուլ ղրկելով կրնան ստանալ :

* * *

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
Ս. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԳՐԵՑ
Գարեգին Եպիսկոպոս Սրուանձտեանց

ԱՐՏՕՆԵԱԼ Ի ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐ. ԵՒ ՎԻՄԱԳՐ. Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ
Սուլթան համամ փողոց, թիւ 14
1891

Գերապատիւ Հեղինակն իւր այս ընտիր դասագրքի մէջ կ'աւանդէ յստակ եւ դիւրահասկանալի լեզուաւ Քրիստոնէական Ս. Կրօնի տարերքն, Հին ու Նոր Կտակարանն, Քրիստոսի մարդեղութիւնն, եկեղեցւոյ խորհուրդներն եւն :

Վերջին մասին մէջ, իբրեւ լրումն Հայ մանկտւոյն Քրիստոնէական ուսման, համառօտ այլ կարեւորագոյն ծանօթութիւններ տրուած են մեր Եկեղեցւոյն պատմութեան, կազմութեան, մեր սրբոց եւ հայրապետաց, Եկեղեցական կարգաց ու կանոնաց, ինչպէս եւ կաթողիկոսութեանց եւ պատրիարքութեանց վրայ, հայ աշակերտին Քրիստոնէութիւն ուսուցանելէ զատ՝ զայն յստակապէս պատրաստելու համար իբր հայ Քրիստոնեայ, եւ ապա Աղօթք առաւօտու եւ երեկոյի :

Այս հանգամանօք, հեղինակին այս գործն յարմարագոյն է ազգային վարժարանաց մէջ գործածուելու համար իբր դասագիրք Քրիստոնէական ուսման :

Սոյն գործոյն չորրորդ տպագրութիւնն այս անգամ հրատարակուած է ըստ խնդրանաց բազմաց՝ սրբագրութեամբք եւ յաւելուածովք. լաւագոյն թղթի վրայ, գեղեցիկ պատկերներով եւ տպագրութեամբ :

Այս բոլոր առաւելութեամբք գինն է ըստ առաջնոյն 60 փարա :

Կեդրոնատեղին է Գ. Պաղտատլեան գրատուն. կը ծախուի նաեւ գրավաճառաց քով :

PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի և աղիքներու ամէն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, և ամէն ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տխրութեան համար . կը ջնջէ և անհետ կընէ ամէն տեսակ անչափաւորութեանց հետքերը : Սրտի և երիկամանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մը ունի . արիւնը մաքրելով՝ նորա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ և դրդրելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ : Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ ցաւած կազեր, գլխոյ ցաւեր կվանէ մարսողութիւնը կչափաւորէ, և մարմինը մաքրելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ՝ ուժեղ և բնական դիրքը կդնէ :

ONCUENT HOLLOWAY
ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒԼԼՕՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւն և վէրք բուժելու մասին ունեցած պալսամական յատկութեանցը չհաւասարիր ընաւ ուրիշ դեղ մը . հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղցկեղ (շիրփենջէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կա՛մ բոլորովին կանցնին և կա՛մ կլաւանան . օգտակար է նաև հարբուխի, հազի, սրտի բորբոքման, մանաւանդ յօդացաւ (եէլ) բռնած հիւանդութեան : Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր ազդեցութեամբը խոյլ (սըրաճա) հիւանդութեան ապականիչ զօրութիւնը ի՛նչ աստիճան որ ըլլայ կը դիմադրաւէ :

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տփի վրայ, որ կը գտնուի ամէն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պաղչէ-գարու Թաշ-խանի կողմերը Պ. Գասպարեանի դեղարանը, Թիւ 7, կը ծախուի :

Աւելի առնել ուզողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տօքթօր Հոլլօու, ի Լոնտոն Օքսֆօրտ փողոց թիւ 533 :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Մ. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԻՊԷՐԵԱՆ
Կ. Պոլիս Չիչէք-բազար Թիւ 23